

Παδοκτονία

ΜΟΝΑΧΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

Παθοκτονία

Πρόσκληση μετανοίας σέ καιρούς κρίσεως

Ἐν πλῶ

Φωτογραφία έξωφύλλου:
Μανώλης Παντεράς

Ἐκδόσεις Ἐν πλῶ
Κολοκοτρώνη 49, Ἀθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343
www.enploeditions.gr
Α΄ Ἐκδοση: Μάρτιος 2011

ISBN: 978-960-6719-91-2

Μοναχός Μωυσῆς
Καρυές Τ.Θ. 74
63086 Ἅγιον Ὄρος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀντί προλόγου.....	9
Παθολογία καί παθοκτονία.....	11
Ἡ καλλιέργεια τῆς καρδιάς.....	43
Ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στή ζωή μας.....	73
Ἡ ἀπόκτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.....	105
Διέξοδοι στή σύγχρονη πνευματική κρίση.....	135
Σημειώσεις.....	167
Πίνακας κυρίων ὀνομάτων.....	171
Ἔργα τοῦ ἰδίου.....	175

Ἄντί προλόγου

Τό τρίτο αὐτό βιβλίον τοῦ πολυγραφώτατου Γέροντος Μωυσέως Ἀγιορείτου στίς ἐκδόσεις «Ἐν πλῶ» κάνει λόγο περί τῶν παθῶν καί τῆς ἐκτομῆς ἢ μεταποιήσεώς τους, ἰδιαίτερα στήν πρώτη ὁμιλία. Στή δεύτερη ὁμιλία γίνεται λόγος γιά τήν ἐπισταμένη καλλιέργεια τῆς καρδιάς μας, πού μάλλον εἶναι παραμελημένη. Ἡ τρίτη ὁμιλία ἀναφέρεται στήν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στή ζωή μας. Ἡ τέταρτη τονίζει τόν σκοπό τῆς ζωῆς μας, πού δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τήν ἀπόκτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ πέμπτη καί τελευταία ὁμιλία περιγράφει τή σύγχρονη κρίση, πού δέν εἶναι τόσο οἰκονομική ὅσο πνευματική, καί δίνει ὀρισμένες διακριτικές διεξόδους.

Εὐχαριστοῦμε τόν Γέροντα Μωυσῆ πού ἀπό ἐτῶν νηφάλια, διακριτικά, ἀθόρυβα, σεμνά καί ταπεινά καταθέτει προφορικό καί γραπτό λόγο, ἀγιογραφικό καί ἀγιοπατερικό, μεστό καί ὠραίο,

πρός ωφέλεια τῶν ἀδελφῶν του καί δόξα Θεοῦ.
Ἐκατοντάδες ὀμιλίες του σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα καί
τό ἐξωτερικό φανερώνουν τή μεγάλη ἀγάπη του
πρός βοήθεια τῶν ἀδελφῶν του.

Τόν εὐχαριστοῦμε καί γι' αὐτή τήν καλή προ-
σφορά του.

Εὐχόμεθα ὁ λόγος του νά πέσει σέ γῆ ἀγαθή.

Οἱ ἐκδότες

Παθολογία καί παθοκτονία¹

Ο λόγος θ' ασχοληθεῖ μέ τό θέμα τῶν παθῶν. Ἐνα θέμα πού πάντα θά πρέπει νά μᾶς ἀπασχολεῖ. Θά προσπαθήσουμε νά μιλήσουμε ἀπλά, γιά νά βοηθηθοῦμε ὅλοι, στό ν' ἀρχίσουμε νά ἐργαζόμεθα ἐπισταμένα γιά τήν ἐκρίζωσή τους καί τήν ἐμφύτευση στήν καρδιά μας τῶν ἀρετῶν. Αὐτό εἶναι τό κύριο ἔργο τῆς ὅλης ἐργασίας τῶν πιστῶν, ἡ μεταποίηση τῶν ἀντιθέων παθῶν σ' ἔνθεες ἀρετές, γιά νά γεμίσει ἡ ζωή μας ἀληθινή χαρά καί πραγματική εἰρήνη. Ἡ παρουσία τῶν δαιμονοκίνητων παθῶν δυσχεραίνει τή ζωή μας καί τήν κάνει ἄχαρη, μουντή, κουραστική καί ἀνιαρή.

Κατά τόν λεξικογράφο Σουίδα, τό πάθος ὀδη-

γει σέ φθορά. Πάσχει τό σῶμα καί συναλγεῖ ἡ ψυχή. Πάθος εἶναι ἡ παράλογη καί ἀφύσικη κίνηση τῆς ψυχῆς, ὁρμή πλεοναστική, πού προκαλεῖ λύπη, φόβο, ἐπιθυμία καί ἡδονή, ἀπ' ὅπου προέρχεται ἡ φιλαργυρία, ἡ μέθη, ἡ ἀκολασία καί τά συνοδεύουν ὁ φθόνος καί ἡ ζήλεια, πού προσφέρουν σύγχυση καί ταραχή. Ὁ τρόπος αὐτός κάνει τόν ἄνθρωπο νά νομίζει ὅτι εἶναι ἐπιγεῖως ἀθάνατος, τόν σκοτίζει καί τόν καταταλαιπωρεῖ.

Ὁ ἐμπαθῆς ὑποφέρει, πάσχει, ἀγωνιᾷ καί πονᾷ. Κατά τόν Εὐρυπίδη, τά πάθη εἶναι συγγερά καί παγερά. Κατά τόν Πλάτωνα, πάθος εἶναι ἡ ὑποταγή στήν ἡδονή. Ὁ ἐμπαθῆς τελικά εἶναι ἀνελεύθερος, εἶναι ὑποδουλωμένος στά ἴδια του τά πάθη. Κατά τούς σύγχρονους λεξικογράφους, πάθος σημαίνει ἔνταση συναισθημάτων ἀσυλλόγιστη, ἀκόρεστη λαχτάρα, φλογερή ἐπιθυμία, ἐνθουσιώδης ζῆλος, ἐνστικτώδεις ὁρμές, ὀργισμένο μίσος, ἀπεριόριστο καί ἀσίγαστο. Ὅλ' αὐτά πολλά σημαίνουν καί πολλά μᾶς θυμίζουν.

Τά πάθη κινοῦνται μέσα μας, γιατί εἶναι φωλιασμένα ἐντός μας, τά ἔχουμε καλωσορίσει ἀπό καιρό, τά συζητοῦμε, τά περιποιούμαστε, τ'

ἀγαποῦμε μάλλον, τά δικαιολογοῦμε, τά θεωροῦμε μικρότερα τῶν γύρω συνανθρώπων μας, κι ἔτσι καθυστεροῦμε συστηματικά τήν ἀποβολή τους. Πρέπει νά εἴμεθα τίμιοι καί εἰλικρινεῖς. Δέν εἶναι ἔτσι; Τά πάθη εἶναι ὅπωςδήποτε σημαντικές, ἐσωτερικές κινητήριες δυνάμεις. Θά πρέπει ἀπό τήν ἀρχή ἀνεπιφύλακτα νά ποῦμε πώς ἡ καλλιέργεια τῶν παθῶν στήν ψυχή μας σημαίνει μιὰ μορφή ἄρνησης τοῦ Θεοῦ στή ζωή μας, ἀφοῦ τά πάθη, ὅπως εἶπαμε, εἶναι ἀντίθεα καί δαιμονοκίνητα. Ἡ παθοκαλλιέργεια ἐπίσης σημαίνει ἐπικίνδυνη αὐταρέσκεια, ἐνοχλητικό ναρκισσισμό, αὐτοθέωση καί αὐτοθεοποίηση, πού ἀπονευρώνουν τίς ψυχικές δυνάμεις, πού δέν ζωοποιοῦν, ἀλλά φθείρουν καί νεκρώνουν. Στήν κατάσταση αὐτή, ὁ ἄνθρωπος αὐτοκαθρεφτίζεται, αὐτοθαυμάζεται, αὐτοκολακεύεται καί τελικά αὐταπατᾶται. Δικαιολογεῖ καί φθάνει νά ὑποστηρίξει τήν ἁμαρτία του. Απομονώνεται ἔτσι καί βιώνει μιὰ μεγάλη μοναξιά καί ἡ ζωή του κατανατᾶ ἀνέραστη καί ἀνυπόφορη. Καταλήγει νά προσκυνᾷ τό αὐτοεἶδωλό του, νά εὐχαριστεῖται στήν ὁσμῆ τῆς ἁμαρτίας του καί ἡ κατάσταση αὐτή τῆς ἀμε-

τανοησίας του νά τοῦ εἶναι ἀκόμη, κατά βάθος, καί εὐχάριστη. Ἡ ἀπουσία τοῦ Θεοῦ νά τοῦ εἶναι μάλλον συμφέρουσα. Νομίζει ὅτι κινεῖται ἐλεύθερα καί ἀνεξέλεγκτα, δίχως νά τόν παρατηρεῖ κανεῖς.

Τά πάθη εἶναι μιά αὐτονόμηση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεό ἀπό πολύ νωρίς. Ὁ ἀντάρτης τῆς Ἑδέμ, ὁ ἀποστάτης Ἀδάμ, κάνοντας τήν πρώτη ἐπανάστασή του, πλανήθηκε οἰκτρά, ἔκανε ὑπακοή στόν ὕπουλο, ὑποκριτή δαίμονα, πού τοῦ ὑποσχέθηκε σύντομη καί ἄκοπη θέωση καί μακαριότητα, καί ἀνυπακοή στόν πλάστη, Κύριο καί Θεό του, πού τοῦ μίλησε ξεκάθαρα γιά μιά σχέση ὑπομονῆς καί ἀγάπης. Ὁ Ἀδάμ βιάστηκε πολύ, στάθηκε ἐπιπόλαιος, ἀπρόσεκτος, ἀρνητής, νομίζοντας πώς θά μπορούσε νά ζήσει πολύ ὠραῖα μ' ἓνα δικό του πρόγραμμα ζωῆς, σχέδιο καί προορισμό.

Στήν ἐλευθερία του ὁ Ἀδάμ ἦταν εὐόλισθος καί παρασυρόμενος. Μποροῦσε ν' ἀντισταθεῖ. Ἡ ἀσθενική του βούληση ἦταν δική του ὑπόθεση. Παρ' ὅλα αὐτά, ὁ στοργικός πατέρας Θεός ἐπανερχεται διακριτικά προσφέροντας λύσεις, δίνοντας εὐκαιρίες μετανοίας κι ἐπιστροφῆς, τίς

ὅποῖες ὅμως δέν θέλησε ν' ἀρπάξει ὁ Ἄδάμ καί νά κερδίσει τή μόνιμη παραμονή του στόν παράδεισο τῆς Ἐδέμ. Ἔμεινε σέ στείρες κι ἐγωιστικές δικαιολογίες, πού δήλωναν σαφῶς ἐμπάθεια καί ἀμετανοησία, πού τόν ὀδήγησαν ἐκτός παραδείσου κι ἐκτός τῆς θεϊκῆς συναναστροφῆς καί συνομιλίας. Γιατί; Γιατί, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, ὁ Θεός ἔχει μία «ἀδυναμία». Ἀδυνατεῖ νά συναντηθεῖ καί νά σκηνώσει στό ἀκάθαρτο. Τό πάθος εἶναι ψυχική ἀκαθαρσία.

Τά δάκρυα τοῦ Ἄδάμ ἀπέναντι τοῦ παραδείσου ἦταν ἡ ἀρχή τῆς νήψεως, τῆς καθάρσεως, τῆς μετανοίας, πρὸς τόν φωτισμό καί τήν ἀπάθεια. Εἶναι πρῶτιστη ἀνάγκη νά γεννηθεῖ στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου οὐσιαστική ἐπιθυμία ἀπορρίψεως τοῦ πάθους. Ν' ἀγωνισθεῖ, κατά τήν ὀρθόδοξη παράδοση, ὑπομονετικά, ἐπίμονα, ἐπισταμένα, ἐπιμελημένα, εἰλικρινά καί ταπεινά γιά τήν παθοκτονία. Νά ἡσυχάσει ὁ ἄνθρωπος, νά συμμαζέψει τό νοῦ του, νά συνάξει τίς δυνάμεις του, νά γνωρίσει τίς δυνατότητές του, νά μελετήσῃ, νά προσευχηθεῖ, νά κλάψῃ, νά ταπεινωθεῖ, νά ἔχει μυστηριακή ζωή. Στόν ὠραῖο καί ἱερό αὐτό ἀγώ-

να του για τήν κάθαρση από τά πάθη, αγωνοθέτης εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, τόν ὁποῖο καλούμεθα ν' ἀκολουθήσουμε πιστά, ἀγαπητικά, ἐλεύθερα, πρόσχαρα, φιλότιμα καί θυσιαστικά.

Ἡ αἰχμαλωσία τῶν παθῶν εἶναι ὀδυνηρή. Ὁ ἄνθρωπος, λησμονώντας τόν Θεό, θεοποιεῖ τήν ὕλη καί τόν ἑαυτό του. Πρόκειται για τήν ἄφατη δυστυχία τῆς ἀμαρτωλῆς ζωῆς. Ἡ ἀπομάκρυνση ἀπό τόν Θεό δίνει μιά ἰσχυρή μοναξιά, μιά φοβερή αὐτάρκεια, μιά ἀδυσώπητη ἐρημιά. Δέν χαίρεται, δέν ἰκανοποιεῖται, δέν ὀλοκληρώνεται καί δέν ἡσυχάζει. Δίχως Θεό ὅλα εἶναι ἄχαρα, ἀνοημάτιστα, σκοτεινιασμένα. Οἱ σχέσεις καταντοῦν ἀνταγωνιστικές, ἀνίερες, προβληματικές. Τό παράλογο κυριαρχεῖ. Ἡ φθορά βασιλεύει. Ὁ ἄνθρωπος ὀδηγεῖται νά κάνει αὐτό πού δέν θέλει, αὐτό για τό ὁποῖο δέν εἶναι πλασμένος. Ἀντί λοιπόν ν' ἀποτινάξει τή νοσηρή αὐτή κατάσταση δικαιολογεῖται καί κατά κάποιον τρόπο αὐτοκοροῖδεύεται. Φθάνει μάλιστα νά τά βάζει καί μέ τόν ἴδιο τόν Θεό, σάν νά εἶναι Ἐκεῖνος ὁ ὑπαίτιος τῆς καταστάσεώς του.

Τά πάθη ἐμποδίζουν τήν ἄνετη ἐπικοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό. Εἶναι σάν ἄλυσσοδε-

μένος σέ σκοτεινή φυλακή καί δέν χαίρεται τή ζωή. Δέν μπορεί ἢ δέν θέλει νά κάνει ὁ ἄνθρωπος αὐτό πού πρέπει γιά τήν ἀπελευθέρωσή του. Ὁκνεύει ἢ βούληση, ἀργεῖ ἢ γενναιότητα, καθυστερεῖ ἢ ἀποφασιστικότητα. Δέν θέλουμε νάμποῦμε σέ μεγάλους ἀγῶνες καί σέ μπελάδες. Μάθαμε νά ζοῦμε ἔτσι. Συνεχίζουμε νά δικαιολογοῦμε ὠραία τήν κατάστασή μας αὐτή κι ἄς μὴν αἰσθανόμεθα τόσο καλά. Ἡ ἀπόφαση ἀνήκει σ' ἐμᾶς. Ἡ θεόδοτη ἐλευθερία μας δέν μπορεί ἐπ' οὐδενί νά καταστρατηγηθεῖ ἀπό τόν δωροδότη της Θεό, πού σέβεται καταπληκτικά τήν ἀνθρώπινη ἐλεύθερη βούληση.

Θά μπορούσαμε νά ποῦμε ἀκόμη, ὅτι τό πάθος εἶναι τελμάτωση, νάρκη, φυλάκιση. Ὁ ἄνθρωπος ἀποδυναμώνεται στό νά ποιήσει τό θεάρεστο, ν' ἀποτινάξει τά δεσμά τῶν ὀλέθριων καί ψυχοφθόρων παθῶν. Ὅλοι μας ἔχουμε μικρά ἢ μεγάλα πάθη, φανερά ἢ κρυφά, γνωστά ἢ ἄγνωστα, χρόνια ἢ ἔκτακτα, ἀπό τά ὁποῖα λέμε ὅτι θέλουμε ν' ἀπαλλαγοῦμε, ἀλλά δέν προβαίνουμε σέ γενναίες πράξεις. Πρέπει νά ὁμολογήσουμε ὅτι εἶναι δυσκολοκατόρθωτη ἡ νίκη κατά τῶν παθῶν, μόνο